

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 146/03-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. decembra 2003 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Daniela Švábyho prerokoval prijatú sťažnosť P. K., bytom B. B., zastúpeného advokátom JUDr. J. K., Advokátska kancelária K. & spol., B. B., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 208/93 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 208/93 p o r u š i l právo P. K., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 208/93 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

3. P. K. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 70 000 Sk (slovom sedemdesiatisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Banskej Bystrici povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. P. K. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 13 200 Sk (slovom trinásťtisícdivsto slovenských korún), ktorú je Okresný súd v Banskej Bystrici povinný vyplatiť jeho advokátovi JUDr. J. K., Advokátska kancelária K. & spol., B. B., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 20. augusta 2003 č. k. I. ÚS 146/03-10 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) s'ťažnosť P. K., bytom B. B. (ďalej len „s'ťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. K., Advokátska kancelária K. & spol., B. B., ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) postupom Okresného súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 208/93.

2. Zo s'ťažnosti a jej príloh vyplýva, že s'ťažovateľ je ako odporca účastníkom súdneho konania vedeného okresným súdom od 21. septembra 1993 na základe žaloby

P. M. a G. M. o náhradu škody. Sťažovateľ v sťažnosti uvádza, že „posledným úkonom vo veci“ je uznesenie okresného súdu z 1. júla 1997, ktorým tento ustanovil vo veci znalca, a že predseda Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) na základe jeho sťažnosti na prieskum v liste z 30. januára 2003 konštatoval, že „skutočne došlo k prieskumu v konaní a súd viac ako 5 rokov nežiadal o vrátenie spisu odoslaného za účelom znaleckého dokazovania, neurgoval znaleckú organizáciu a ani nevykonával iné opatrenia“, resp. až „po podaní sťažnosti začal súd urgovať vrátenie spisu“. Podľa sťažovateľa k porušovaniu označených práv „dochádza s ohľadom na právnu istotu účastníkov konania aj voči ostatným účastníkom konania, najmä odporcovi a to minimálne s ohľadom na uplatňované príslušenstvo, ktoré sa plynutím času značne navyšuje“.

3. Sťažovateľ okrem vyslovenia porušenia označeného základného práva a prikázania okresnému súdu vo veci konať tak, „aby bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá“, žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk, pretože je údajne „vystavený psychickému tlaku z dôvodu neustálej hrozby, že nečinnosťou okresného súdu mu v prípade jeho neúspechu vznikne povinnosť zaplatiť navrhovateľovi vysokú sumu ako uplatňované príslušenstvo nároku“. Zároveň žiadal, aby ústavný súd uložil okresnému súdu zaplatiť jeho právnomu zástupcovi trovy právneho zastúpenia do jedného mesiaca od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

4. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci 23. septembra 2003 písomne vyjadril podpredseda okresného súdu JUDr. G. S., poverený zastupovaním predsedníčky okresného súdu. V odpovedi na toto stanovisko sa 16. októbra 2003 vyjadril aj právny zástupca sťažovateľa.

5. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieskumov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou

tohto základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietrahov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03).

II.

Na základe písomných vyjadrení účastníkov konania vrátane prehľadu úkonov týkajúceho sa spisu okresného súdu sp. zn. 19 C 208/93 ústavný súd zistil nasledovný relevantný priebeh a stav tohto konania:

1. Dňa 21. septembra 1993 bol okresnému súdu doručený návrh P. M. a G. M. na začatie konania o náhradu škody, ktorú si navrhovatelia uplatňovali voči sťažovateľovi. Okresný súd vo veci uskutočnil pojednávanie 29. októbra 1993, 11. apríla 1994, 25. apríla 1994, 19. mája 1995 a 17. júla 1995. Na poslednom z týchto pojednávaní okresný súd vyhlásil rozsudok, voči ktorému sa sťažovateľ 17. augusta odvolal. Krajský súd 30. mája 1996 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

2. V ďalšom priebehu konania okresný súd vo veci uskutočnil pojednávanie 19. decembra 1996, 27. februára 1997 a 17. apríla 1997. Uznesením z 1. júla 1997 okresný súd ustanovil vo veci znalca Výskumný ústav zväračský, Račianska 71, Bratislava (ďalej len „znalec“), ktorému vymedzil úlohu takto: „Úlohou znalca bude vykonať znalecké dokazovanie 1/ Na skutočnosť, či príčinou zlyhania súčiastky – ulomenia ventilu v mot. vozidle (...) mohla byť únava materiálu, prípadne, či únavu materiálu ako príčinu ulomenia ventilu možno úplne vylúčiť. 2/ Ak je možné z predloženej súčiastky zistiť príčinu jej ulomenia – uviesť ju v znal. posudku.“ Okresný súd na podanie znaleckého posudku uložil lehotu 30 dní od doručenia uznesenia. Následne okresný súd 23. októbra 1997 zaslal spis v predmetnej veci Okresnému súdu Bratislava II (ďalej len „dožiadaný súd“) so žiadosťou, aby bol doručený znalcovi. Podľa registrácie na dožiadanom súde si znalec spis osobne prevzal 13. novembra 1997.

3. Sťažovateľ podal 20. novembra 2002 okresnému súdu v zmysle § 17 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov sťažnosť namietajúc prieťahy v konaní. V odpovedi na túto sťažnosť z 27. novembra 2002 súdna tajomníčka okresného súdu uviedla, že spis bol 23. októbra 1997 zaslaný na dožiadaný súd za účelom znaleckého dokazovania. Sťažovateľ následne podal krajskému súdu žiadosť o prešetrenie vybavenia jeho sťažnosti okresným súdom.

4. Okresný súd 27. novembra 2002 zaslal dožiadanému súdu dopyt ohľadom doručenia spisu znalcovi. V odpovedi na tento dopyt dožiadaný súd uviedol, že znalec spis osobne prevzal 13. novembra 1997 s tým, že po jeho vypracovaní spis zašle priamo na adresu okresného súdu. Okresný súd následne 23. januára a 14. februára 2003 urgoval znalca, aby vrátil spis a predložil znalecký posudok. Pred druhou z týchto urgencií požiadal okresný súd 6. februára 2003 dožiadaný súd o doručenie dokladu o prevzatí spisu znalcom a 27. marca 2003 urgoval vybavenie tejto žiadosti. Dožiadaný súd na túto urgenciu odpovedal 16. mája 2003. Okresný súd 19. mája 2003 požiadal predsedu dožiadaného súdu o prešetrenie vybavenia dožiadania a túto žiadosť 24. júla 2003 zopakoval. Predseda dožiadaného súdu odpovedal 28. júla 2003. Ostatným úkonom okresného súdu zadokumentovaným vo veci ku dňu jeho vyjadrenia k tejto sťažnosti (23. septembra 2003) bola jeho žiadosť (z 3. septembra 2003) účastníkom konania o zaslanie všetkých dostupných listín ohľadne spisu v predmetnej veci za účelom rekonštrukcie spisu.

III.

1. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 208/93 došlo k porušeniu práva sťažovateľa zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prieťahov (...)“, resp. v čl. 6 ods. 1 Dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola (...) v primeranej lehote prejednaná (...) súdom (...), ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch (...)“.

2. Zástupca okresného súdu k tomu vo svojom vyjadrení z 23. septembra 2003 uviedol, že „vo veci vedenej na Okresnom súde v Banskej Bystrici, pod sp. zn. 19 C 208/93 mohlo dôjsť k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov v období rokov 1998 - 2002“.

3. Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu v reakcii (zo 16. októbra 2003) na toto vyjadrenie okresného súdu uviedol, že „máme zato, čo napokon potvrdil vo svojom vyjadrení aj Okresný súd v Banskej Bystrici, že (...) vo veci riadne nekonal, čím porušil právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“.

4. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 Dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

Judikatúra ústavného súdu a ESLP sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

4.1 Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľom napadnuté občianskoprávne konanie vo veci náhrady škody, ktoré sa začalo 21. septembra 1993 a je doteraz neskončené, t. j. trvá viac ako 10 rokov, bolo v istej fáze jeho priebehu komplikované potrebou súčinnosti dožiadaného súdu a znalca. Takáto v danom type konania relatívne bežná potreba však podľa názoru ústavného súdu nijako neopodstatňuje nečinnosť okresného súdu v období

od zaslania spisu dožiadanému súdu za účelom jeho doručenia znalcovi (23. októbra 1997) do dopytu okresného súdu na dožiadaný súd v tej istej veci (27. novembra 2002), t. j. po dobu viac ako piatich rokov (pozri body 2 a 3 časti II nálezu). V tomto období nevykonal okresný súd vo veci jediný úkon a túto nečinnosť vo svojom vyjadrení ani nevysvetlil.

4.2 Vzhľadom na okolnosti prípadu, najmä okolnosť, že výsledok prejednávaneho sporu o náhradu škody v napadnutom súdnom konaní je závislý aj od odborného posúdenia veci - znaleckého dokazovania (pozri bod 2 časti II nálezu), ústavný súd nemal pochybnosť o tom, že aj sťažovateľ v procesnom postavení odporcu sa počas jeho trvania nachádza v stave právnej neistoty, ktorej odstránenie je podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu základným účelom práv zaručených v citovaných článkoch ústavy a Dohovoru (*mutatis mutandis* I. ÚS 7/03).

4.3 Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nie každý zistený priet'ah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, pokiaľ existujú ústavne relevantné dôvody, ktorými je nečinnosť súdu možné ospravedlniť (pozri napr. rozhodnutie sp. zn. I. ÚS 128/03 z 25. júna 2003 a v ňom cit. predchádzajúcu judikatúru ústavného súdu). V prípade namietanej nečinnosti okresného súdu však tento žiadne takéto dôvody neuviedol, konštatujúc naopak, že v predmetnom období „mohlo dôjsť k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“. Ani z prehľadu spisového materiálu k veci ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti, na základe ktorých by namietaný priet'ah bolo možné pripísať zložitosti veci, správaniu účastníkov konania alebo iným okolnostiam nachádzajúcim sa mimo dispozičnej sféry okresného súdu. Ústavný súd tak dospel k záveru, že predmetný priet'ah bol spôsobený postupom okresného súdu. Zistenú nečinnosť okresného súdu v dĺžke piatich rokov bolo preto potrebné v súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu považovať za „zbytočný priet'ah“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. za „neprimeranú lehotu“ v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

4.4 Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48

ods. 2 ústavy, resp. práva na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

5. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

6. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (čl. 127 ods. 2 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

6.1 Sťažovateľ požadoval priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 100 000 Sk „ako náhradu nemajetkovej ujmy (...) za to, že je povinný strpieť stav právnej neistoty a (...) je vystavený psychickému tlaku z dôvodu neustálej hrozby, že nečinnosťou okresného súdu mu v prípade jeho neúspechu vznikne povinnosť zaplatiť navrhovateľovi vysokú sumu ako uplatňované príslušenstvo nároku“.

6.2 Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťučinenie podľa cit. ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa (pozri body 4.1 až 4.3 tejto časti) považuje za primerané vo výške 70 000 Sk. V tejto súvislosti ústavný súd nemohol prihliadnuť na tvrdenie sťažovateľa, že „nečinnosťou okresného súdu mu v prípade jeho neúspechu vznikne povinnosť zaplatiť navrhovateľovi vysokú sumu ako uplatňované príslušenstvo nároku“. Ústavný súd totiž pri úvahe o výške primeraného finančného zadosťučinenia nemôže v žiadnom prípade špekulovať o tom, s akým výsledkom posudzované súdne konanie môže skončiť (I. ÚS 23/03).

6.3 Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

7. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Úspešnému sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom. Advokát vykonal tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a príprava zastupovania, písomné podanie (sťažnosť) zo 7. apríla 2003 a vyjadrenie zo 16. októbra 2003. Odmena určená podľa § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky) 12 811 Sk vo výške 1/3 predstavuje 4 270 Sk za jeden úkon. Celkové trovy za tri úkony teda predstavujú 12 810 Sk a spolu s režijným paušálom ku každému úkonu (128 Sk v zmysle § 19 ods. 3 vyhlášky a uznesenia predsedníctva Slovenskej advokátskej komory č. 1/1999) sumu 13 194 Sk, po zaokrúhlení (§ 25 vyhlášky) 13 200 Sk. Z týchto dôvodov ústavný súd preto v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

8. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. decembra 2003

